

Міністерство освіти і науки України
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

ПРОГРАМА
фахового випробування з

Предметного тесту з мовознавства

для зарахування на перший рік навчання за освітнім рівнем
магістра на основі освітнього рівня бакалавра (спеціаліста/магістра)
у 2026 році

Розглянуто та схвалено
на засіданні Приймальної комісії
Карпатського національного
університету імені Василя Стефаника
Протокол № 4 від 18 травня 2026 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою фахового вступного випробування з “Мовознавства” є перевірка знань і відбір вступників для зарахування на навчання за ступенем “Магістра” за спеціальністю В11 Філологія (за спеціалізаціями) при прийомі на навчання на основі освітнього рівня бакалавра, магістра/спеціаліста до Карпатського національного університету імені Василя Стефаника у 2026 році.

Програма містить основні питання з Мовознавства та перелік рекомендованої літератури.

Наведений перелік питань, які виносяться на вступне випробування дасть можливість вступнику систематизувати свої знання та допоможе зорієнтуватися, на які питання треба звернути увагу при підготовці до вступного випробування.

Перелік рекомендованої літератури сприятиме у пошуку і підборі джерел підготовки для вступного випробування.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ “МОВОЗНАВСТВО” (назва дисципліни)

Мовознавство як наука

1. Мовознавство як наука про мову.
2. Предмет і завдання, основні проблеми мовознавчої науки (природа і сутність мови, мова і мислення, мова і мовлення, походження мови, мова і суспільство, система і структура мови).
3. Система мовознавчих дисциплін: мовознавство загальне і часткове, теоретичне і прикладне.
4. Методологічна основа мовознавства.
5. Індуктивний і дедуктивний підходи до вивчення мовних явищ.
6. Вихідні прийоми наукового аналізу мовного матеріалу (методи проведення лінгвістичних досліджень): описовий метод; порівняльно-історичний метод; метод лінгвістичної географії; зіставний метод; структурний метод.
7. Синхронія і діахронія як аспекти мовознавчого аналізу.
8. Зв'язок мовознавства з: літературознавством, історією, археологією, філософією, логікою, соціологією, психологією, етнологією, культурологією, інформаційними технологіями, математикою, семіотикою, фізіологією, медициною, фізикою, географією.

Мова, мовлення, суспільство

1. Загальні поняття про мову.
2. Сутність, природа мови. Мова як явище біологічне, психічне, суспільне.
3. Системний характер мови.
4. Структура мови. Ієрархійність (поліструктурність) рівнів мови. Теорія ієрархії рівнів (Еміль Бенвеніст).
5. Рівні мови: основні (фонологійний, морфологічний, лексико-семантичний і синтаксичний); проміжні рівні (морфонологійний, словотвірний, фразеологічний). Взаємозалежність рівнів мови. Динамічність.
6. Співвідношення системних і несистемних явищ у мові. Види співвідношень: парадигмальні, синтагмальні й ієрархійні відношення між мовними одиницями.
7. Система і норма.
8. Властивості мовних одиниць: системоутворювальні і системонабуті.
9. Мовна система: фонологія, морфологія, лексикологія, синтаксис.
10. Мовна норма. Орфоепічні, орфографічні, граматичні, лексичні, стилістичні норми. Відмінності між мовною системою і мовною нормою.
11. Функції мови.
12. Основні функції мови: комунікативна, мислетвірна.
13. Похідні (уточнювальні, часткові) функції мови. Фатична, репрезентативна, емотивна, експресивна, волюнтативна, прагматична, естетична, когнітивна,

- гносеологічна, референтна.
14. Знакова природа мови.
 15. Визначення мовного знака: класичні підходи (Фердинанд де Соссюр: означник, означуване; Чарльз С. Пірс: семіотична тріада).
 16. Типологія знаків: види знаків в семіотиці: ікони, індекси, символи, сигнали, емблеми, жести, індикатори, метафоричні знаки.
 17. Своєрідність мови як знакової системи: характеристика мовного знака: довільність, лінійність, змінність.
 18. Знаковість і одиниці мови. Основні характеристики знака: план вираження, план змісту. Знак, напівзнак. Субзнаковий, знаковий і суперзнаковий рівні мови. Найменші мовні одиниці і знак (фонема, морфема, слово, речення).
 19. Мовлення.
 20. Фізіологічні механізми мовлення. Форми вираження слова. Слово почуте, слово побачене, слово вимовлене.
 21. Периферійний (голосовий) апарат мовлення, його будова. Дихальний, голосовий, артикуляційний. Активні, пасивні органи мовлення: рухомі (язик, губи, нижня щелепа, м'яке піднебіння, язичок); нерухомі (зуби, альвеоли, тверде піднебіння, задня стінка зів, верхня щелепа, порожнина носа).
 22. Види мовлення.
 23. Зовнішнє мовлення: усне (монолог, діалог, полілог), писемне.
 24. Внутрішнє мовлення.
 25. Егоцентричне мовлення.
 26. Мовлення як засіб спілкування
 27. Функції, форми й засоби спілкування. Класифікації функцій спілкування: інформаційно-комунікативна, регулятивно-комунікативна, афективно-комунікативна.
 28. Аспекти спілкування (комунікативний, інтерактивний, перцептивний) та їхні особливості.
 29. Поняття «комунікативного бар'єру». Авторитет, уникнення, нерозуміння.
 30. Вербальна і невербальна комунікація. Словесне спілкування, кінетика, паралінгвістика, проксеміка.
 31. Мова і суспільство.
 32. Соціальна функція мови: комунікація, соціалізація, ідентифікація.
 33. Мова та влада: домінантні мови, мовна політика, мовна дискримінація.
 34. Мова та соціальні зміни. Види соціальних змін: глобалізація, технологічні зміни, соціальні рухи.
 35. Характерні риси взаємодії мови та культури: культурні концепти, мовні табу, мовні ритуали.
 36. Мова та ідентичність. Види ідентичності (етнічна, соціальна, індивідуальна).

Системно-структурна організація мови

1. Фонетична система мови.
2. Три аспекти вивчення звуків (акустичний, артикуляційний, функційний).
3. Принципи класифікації голосних та приголосних звуків. Звук і фонема.

4. Фонемні в парадигматиці й синтагматиці (опозиції фонем, фонологійні класи).
5. Фонетичне членування мовленнєвого потоку (фраза, синтагма, фонетичне слово, склад, звук). Наголос. Інтонація.
6. Фонетичні закони. Фонетичні зміни. Комбінаторні звукові зміни (акомодація, асиміляція, дисиміляція, метатеза). Позиційні звукові зміни (редукція, протеза).
7. Фонетична й фонематична транскрипція. Транслітерація.
8. Лексико-семантична система мови
9. Слово, поняття, концепт. Лексико-семантичні варіанти слова. Типи мотивації лексичних одиниць (фонетична, морфологічна, етимологічна, семантична).
10. Мовна семантика. Семантика й референція. Типи значень: лексичне та граматичне значення слова. Денотативне й конотативне значення слова. Стилїстичний компонент значення. Розвиток значення слова: розширення, звуження, меліоризація, зниження (пейорація), метафоричне перенесення, метонїмїчне перенесення, евфемїзація.
11. Полїсемїя слова. Синонїми. Антонїми. Омонїми. Паронїми. Поняття семантичного поля.
12. Функційна диференціяція лексики.
13. Стилїстична диференціяція: книжна лексика, розмовна, нейтральна.
14. Соціальна й територїальна диференціяція: професїйна лексика (термїни); жаргонїзми, арготизми, сленгїзми, діалектизми.
15. Активна й пасивна лексика (неологїзми, окаяоналізми, їсторизми, архаїзми).
16. Етимологїя. Типи лексики за походженням (питомї й запозиченї слова). Асимїляція запозичень: фонетична адаптація; граматична та лексична асимїляція.
17. Фразеологїя. Класифїкація фразеологїзмів: за структурою, за семантичним принципом, за походженням, за функцією. Синонїмїя та антонїмїя фразеологїзмів.
18. Лексикографїя. Типи словників. Основнї концепції укладання словників. Структура словникової статтї. Ідеографїчнї словники у вїтчизнянїй та закордоннїй лексикографїї.
19. Граматична система мови.
20. Морфемїка і дериватологїя.
21. Морфемна будова слова. Види та варїанти морфем. Формотвїрнї / словотвїрнї афїкси. Основа слова. Похїднї й непохїднї основи.
22. Словотвїрна пара (похїдне й твїрне слово).
23. Способи творення слів. Морфологїйнї способи творення слів: афїксальнї та неафїксальнї (композиція, юкстапозиція, абрєвіація).
24. Неморфологїйнї способи творення слів: лексико-синтаксичнїй, лексико-семантичнїй, морфолого-синтаксичнїй (конверсія).
25. Морфологїя.
26. Основнї граматичнї поняття: граматичне значення, граматична форма, граматична категорїя. Способи вираження граматичних значень через

- афікси: флексія, суфікс, постфікс, префікс, інтерфікс.
27. Аглютинація і фузія. Аналітичні граматичні засоби: службові слова, порядок слів, інтонація. Синтетичні граматичні способи: внутрішня флексія, редуплікація, суплетивізм, синтаксичне словоскладання, наголос.
 28. Частини мови як лексико-граматичні класи слів. Принципи виокремлення частин мови.
 29. Іменник як частина мови. Граматичні категорії іменника (рід, число, відмінок). Лексико-граматичні розряди іменника (власні / загальні назви; істоти / неістоти; конкретні / абстрактні назви; збірні / речовинні).
 30. Прикметник як частина мови. Граматичні категорії прикметника (рід, число, відмінок). Лексико-граматичні розряди прикметника (якісні, відносні, присвійні). Ступенювання прикметників.
 31. Числівник як частина мови. Класифікація числівників за семантичним принципом.
 32. Займенник як частина мови. Розряди займенників.
 33. Дієслово як частина мови. Особові й неособові форми дієслова.
 34. Морфологічні категорії дієслова (вид, перехідність / неперехідність, стан, спосіб, час, особа, рід, число). Синтаксичні ролі дієслова.
 35. Прислівник як частина мови. Розряди прислівників за значенням. Ступенювання прислівників.
 36. Службові частини мови. Прийменник: розряди й функції. Сполучник: розряди й функції. Частка: розряди й функції.
 37. Вигук та звуконаслідувальні слова.
 38. Синтаксис.
 39. Типи синтаксичного зв'язку: сполучниковий (сурядний, підрядний) / безсполучниковий. Форми підрядного зв'язку: узгодження, керування, прилягання.
 40. Словосполучення. Критерії класифікації словосполучень (за формою зв'язку, за будовою, за морфологічним принципом).
 41. Типи простих речень за метою висловлювання, за структурою (односкладні / двоскладні, поширені / непоширені, повні / неповні).
 42. Актуальне членування речення: поняття теми й реми.
 43. Типологія складних речень (складносурядні, складнопідрядні, безсполучникові, багатокomпонентні з різними видами зв'язку).
 44. Способи й засоби поєднання речень у тексті: ланцюжковий і паралельний зв'язки компонентів.
 45. Поняття когезії та когерентності.

Стилістика

1. Стилістика як галузь мовознавства. Розділи стилістики та їхні завдання.
2. Об'єкт і предмет стилістики.
3. Загальна стилістика: мета і завдання.
4. Стилістика мови як розділ про стилі мови.

5. Стилїстика мовлення як роздїл про семантичнї, експресивно-стилїстичнї особливостї мовлення в його уснїй і писемнїй формах.
6. Стилїстика художньої лїтератури як роздїл про специфїчнї особливостї лїтературного напрямку та їндивїдуальнї особливостї стилю письменника чи твору.
7. Функцїйна стилїстика: мета та завдання.
8. Функцїйнї стилї та їхня класифїкацїя.
9. Поняття функцїйного стилю і підстилю.
10. Офїцїйно-дїловий стиль. Сфера застосування офїцїйно-дїлового стилю. Становлення й розвиток офїцїйно-дїлового стилю. Норми дїлового стилю. Ознаки: документальнїсть, стабїльнїсть, стислїсть, чїткїсть, стандартизованїсть вислову, регламентованїсть тексту. Кліше, штампи, канцеляризми. Підстилі офїцїйно-дїлового стилю.
11. Науковий стиль. Ознаки наукового стилю: об'єктивнїсть, логїчнїсть, узагальненїсть, однозначнїсть, лаконїчнїсть, аргументованїсть, точнїсть.
12. Публїцистичний стиль. Головнї сфери реалїзацїї сучасного публїцистичного стилю. Ознаки публїцистичного стилю: поєднання логїчностї доказїв; точностї висловлювання положень з емоцїйно експресивною образнїстю використання художнїх засобїв; доступнїсть; спрямованїсть на широку аудиторїю; їнформативнїсть.
13. Розмовний стиль. Головнї сфери реалїзацїї розмовного стилю. Ознаки розмовного стилю: спонтаннїсть, безпосереднїсть, невербальнї засоби спілкування (їміка, жести), емоцїйнїсть, використання вигукїв, звертань, неповних речень.
14. Художнїй стиль. Головнї сфери реалїзацїї художнього стилю. Ознаки художнього стилю: образнїсть, поетичнїсть, естетика мовлення, експресїя як їнтенсивнїсть вираження, зображальнїсть, поєднання конкретно-чуттєвого живописання з їнтелектуалїзмом. Засоби образностї.
15. Жанрова диференцїацїя.
16. Поняття жанру в стилїстицї.
17. Жанри офїцїйно-дїлового стилю: закон, постанова, договїр, меморандум, протокол, заява, резюме, автобїографїя, дїловий лист.
18. Жанри наукового стилю: монографїя, стаття, тези, рецензїя, анотацїя, доповїдь, лекцїя.
19. Жанри публїцистичного стилю: стаття, замітка, репортаж, нарис, фейлетон, есе.
20. Жанри розмовного стилю: бесїда, промова (вїтальна, застїльна, поминальна).
21. Жанри художнього стилю: епїчнї (роман, сага, повїсть, оповїдання, новела), лїричнї (вїрш, поема, балада), драматичнї (трагедїя, комедїя, драма).
22. Стилїстичнї ресурси (засоби) мови.
23. Поняття про тропи та фїгури.
24. Фонетичнї засоби стилїстики: алїтерацїя, асонанс, анафора, епїфора, звуконаслїдування, фонетичний повтор, рима.
25. Лексичнї засоби стилїстики: алегорїя, метафора, персонїфїкацїя, метонїмїя, епїтет, синекдоха, порївняння, оксиморон, гїпербола, лїтота, табу та

- евфемізми, іронія, сарказм, гротеск.
26. Синтаксичні засоби стилістики: антитеза, парцеляція, градація, інверсія, паліндром, акростих, параномазія, синтаксичний повтор, риторичне питання, риторичне звертання, еліпсис, багатосполучниковість, безсполучниковість, період.
 27. Стилїстика тексту.
 28. Ідея та зміст тексту.
 29. Композиція художнього тексту.
 30. Дискурс як комунікативне явище.
 31. Поняття дискурсу.
 32. Основні ознаки дискурсу: комунікативність, інформативність, соціальність, інтерактивність.
 33. Типологія дискурсу за сферами комунікації: академічний, дипломатичний, політичний, рекламний, медичний, юридичний, медійний, побутовий. Особливості типів.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови: навчальний посібник. Львів : Світ, 2003. 432 с.
2. Бабич Н. Д. та ін. Культура фахового мовлення: навч. посіб. / за ред. Н. Д. Бабич. Чернівці : Книги – ХХІ, 2006. 572 с.
3. Бабій І. О., Голянич М. І., Стефурак Р. І. Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія. 2-ге вид, виправ. і доповнен. ІваноФранківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2024. 336 с.
<http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/18944>
4. Бацевич Ф.С. Духовна синергетика рідної мови. Київ, 2009. 192 с.
5. Бацевич Ф.С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень. Підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2008. 240 с.
6. Бондар О.І., Карпенко Ю.О., Микитин-Дружинець М.Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. Київ: Академія, 2006. 368 с.
7. Вступ до мовознавства: за ред. І.О.Голубовської. Київ. Академія, 2016. 318 с.
8. Горпинич В. О. Морфологія української мови : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : ВЦ «Академія», 2004. 336 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/read.php?id=1239>
9. Дрогомирецький П.П., Пена Л.І. Вступ до мовознавства: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Фоліант. 2015. 102 с.
10. Дудик П.С. Стилїстика української мови: навч. посібн. Київ : Академія, 2005. 368 с.
11. Загнітко А.П. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни. У 4-х т. Донецьк: ДонНУ, 2012.

12. Зарицький М.С. Стилїстика сучасної української мови. Київ : Парламентське видавництво, 2001. 156 с.
13. Зіставно-типологічні студії: українська мова на тлі споріднених мов: монографія / за ред. акад. НАПН України В. І. Кононенка. Київ; Івано-Франківськ; Варшава, 2015. 316 с.
14. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства. Київ: Академія, 2006. 336 с.
15. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. Київ: Академія, 2005. 368 с.
16. Лаврінець О., Симонова К., Ярошевич І. Сучасна українська мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 524 с.
17. Лучик В. В. Вступ до слов'янської філології. Київ: Академія, 2008. 344 с.
18. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика. Енциклопедія. Полтава: Довкілля-Київ, 2006. 716 с.
19. Супрун Л.В. Загальне мовознавство. Київ: Знання, 2012. 335 с.
20. Сучасна українська літературна мова : підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ [та ін.]. Київ : Вища школа, 2002. 439 с.
21. Сучасна українська мова: Морфологія: Підручник. Затверджено МОН / за ред. А. К. Мойсієнка. Київ, 2013. 524 с.
22. Український правопис / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України. Київ : Наук. думка, 2019. 392 с.
23. Шевченко Л. Стилїстика української літературної мови: функціональна діагностика тексту : навч. посіб. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2012. Кн. 2. 388 с.
24. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови. Київ. 2010. 408 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Порядок проведення та критерії оцінювання вступних випробувань регулюється Положенням про організацію вступних випробувань у Карпатський національний університет імені Василя Стефаника.